

Breaking the boilerplate: het tienpuntenplan van Hoogervorst

Ruud Vergoossen

Sinds het van kracht worden van de International Financial Reporting Standards (IFRSs) in de Europese Unie en andere delen van de wereld wordt er steeds vaker en luider steen en been geklaagd over de alsmaar toenemende omvang van de financiële jaarverslaggeving en het mer à boire aan financiële gegevens dat op grond van de IFRSs in de toelichting moet worden opgenomen. Hans Hoogervorst, als voorzitter van de International Accounting Standards Board (IASB) medeverantwoordelijk voor de inhoud van de IFRSs, koos dit onderwerp als thema voor zijn speech tijdens de IFRS Foundation Conference die dit jaar in het Amsterdamse hotel Krasnapolsky plaatsvond.¹ Zijn speech was getiteld 'Breaking the boilerplate' of vrij vertaald in het Nederlands 'Het doorbreken van de standaardteksten'.

Hoogervorst presenteerde een tienpuntenplan dat ervoor moet zorgen dat de toelichtingsinformatie in de jaarverslaggeving verbetert. Hij besprak eerst acht mogelijke maatregelen die op korte termijn hun vruchten af kunnen werpen en daarna een tweetal projecten die op de middellange termijn moeten leiden tot niet alleen dunnere, maar tegelijkertijd ook informatievere financiële jaarverslagen.

Eerst wat Hoogervorst kwalificeert als de *quick wins*.

1. In IAS 1 moet duidelijk worden gemaakt dat het materialiteitsbeginsel niet alleen betekent dat moet worden gerapporteerd over materiële posten, maar ook dat het wellicht beter is om informatie over niet-materiële zaken achterwege te laten. Het teveel aan detailinformatie kan er juist toe leiden dat materiële informatie ondergesneeuwd raakt. Hoogervorst concludeert dan ook dat ondernemingen de rommel of troep moeten opruimen: "... so companies should proactively reduce the clutter! ... less is often more."
2. In de regelgeving moet duidelijk worden gemaakt dat de materialiteitsbeoordeling ziet op de gehele jaarverslaggeving, inclusief de toelichting. Het is niet zo dat posten die niet expliciet worden opgenomen in de balans, de winst-en-verliesrekening, het overzicht totaalresultaat of het kasstroomoverzicht, moeten worden vermeld in de toelichting. Als een post niet-materieel is, hoeft die in het geheel niet te worden genoemd of besproken.
3. In de regelgeving moet duidelijk worden gemaakt dat als een bepaalde standaard (IFRS of IAS) van toepassing is, dit niet automatisch betekent dat ieder toelichtingselement waar de desbetreffende standaard om vraagt, leidt tot informatieverschaffing die materieel is. Ieder individueel toelichtingselement moet wat dat betreft op zijn eigen merites worden beoordeeld.
4. In IAS 1 worden voorschriften verwijderd ten aanzien van de volgorde waarin informatie in de toelichting wordt opgenomen. Hierdoor zijn ondernemingen beter in de gelegenheid om hun informatieverschaffing af te stemmen op hun eigen specifieke situatie.
5. IAS 1 moet worden aangepast zodat ondernemingen flexibel zijn ten aanzien van de plaats waar zij hun waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen opnemen in de jaarverslaggeving. Aan belangrijke grondslagen zou een prominentere plaats moeten worden gegeven, terwijl minder belangrijke grondslagen ergens achterin kunnen worden vermeld.
6. Op verzoek van jaarrekeninggebruikers overweegt de IASB een voorschrift met betrekking tot de zogenaamde *net debt reconciliation*. Door de informatie over verplichtingen die vaak verspreid is opgenomen in de jaarverslaggeving samen te brengen in één overzicht, wordt een beter inzicht gegeven in de nettoschuldpositie van ondernemingen en de wijzigingen die daarin hebben plaatsgevonden. Van *net debt* of nettoschuld bestaat overigens geen vaststaande definitie, maar het gaat feitelijk om de verplichtingen in de brede zin des woords (waaronder niet uit de balans blijvende verplichtingen) onder aftrek van de liquide middelen en andere vlottende activa die snel in liquide middelen kunnen worden omgezet.
7. Door middel van praktijkhandreikingen (*application guidance*) of trainingsmateriaal wil de IASB nadere invulling geven aan het begrip materialiteit.

Hierdoor zou bij ondernemers, accountants en toezichthouders een duidelijker en vooral ook een meer uniform beeld moeten ontstaan van wat materiële informatie eigenlijk is. De IASB wil op dit punt samenwerken met de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) en de International Organization of Securities Commissions (IOSCO).

8. In nieuwe standaarden zullen de regels met betrekking tot de informatieverschaffing in de toelichting minder prescriptief zijn en een meer beschrijvend karakter hebben. De nadruk zal meer liggen op het doel van de informatieverstrekking in de toelichting en op voorbeelden waarmee dat doel kan worden bereikt. Dit leidt onherroepelijk tot meer oordeelsvorming omtrent materialiteit.

Tot zover de *quick wins*. Dan nu de projecten die op de middellange termijn tot verbetering moeten leiden.

9. In de tweede helft van 2013 start de IASB een onderzoeksproject om te komen tot een fundamentele herziening van IAS 1, IAS 7 en IAS 8. Dat zijn de standaarden over respectievelijk de presentatie van de jaarrekening, het kasstroomoverzicht en de grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingwijzigingen en fouten. Het doel is om die standaarden te vervangen door een geheel nieuw raamwerk voor de informatieverschaffing in de toelichting.
10. Nadat het onder punt 9 besproken project is afgerond, zullen de informatieverschaffingseisen in de bestaande standaarden opnieuw worden beoordeeld aan de hand van het nieuwe raamwerk.

Zoals Hoogervorst zelf in zijn speech aangaf, zijn de voorstellen weinig revolutionair. Maar de vraag is of zij ook echt zoden aan de dijk zetten. Afgezien van het feit dat het – naar mijn idee – schier onmogelijk is het concept materialiteit zodanig nader in te vullen dat een eenduidige en consistente toepassing ervan is gewaarborgd, gaat het alleen maar lukken als de voorgestelde wijzigingen met een mentaliteits- of gedragsverandering gepaard gaan. Niet alleen bij ondernemers en accountants, maar vooral ook bij de toezichthouders. Hoogervorst erkent dat overigens.

Het lijkt mij dan ook meer voor de hand te liggen dat de pijlen veeleer en vooral worden gericht op die mentaliteits- of gedragsverandering. Maar dat ligt heel wat ingewikkelder en is heel wat weerbarstiger dan het wijzigen van verslaggevingsregels. Het vereist een ware cultuuromslag!

Nog steeds vragen ondernemers en accountants om nadere invulling van de IFRSs, hetgeen vaak uitmondt in *interpretations*, *guidance* en *illustrative examples* van de IASB met als gevolg dat het *rules based*-karakter van de als *principles-based* bedoelde IFRSs alsmaar toeneemt. Ingegeven door de hete adem van de toezichthouders in hun nek, willen ondernemers en accountants zekerheid en neigen zij naar een *ticking the box* bij de in de jaarverslaggeving op te nemen gegevens respectievelijk de controle daarvan. Toezichthouders willen het liefst verslaggevingsregels die maar voor één uitleg vatbaar zijn. Dat maakt het toezichthouden een stuk gemakkelijker. Toezichthouders hebben een broertje dood aan regelgeving die op meerdere manieren kan worden geïnterpreteerd of die beoordelingsruimte laat aan de toepassers ervan. Zij proberen de regels dan te sturen in een door hen gewenste richting door middel van eigen interpretaties, uitspraken of aanbevelingen die dan vervolgens – gewild of ongewild – deel gaan uitmaken van het regelgevende kader.

Het lijkt wel een vicieuze cirkel die overigens niet uniek is. Het fenomeen doet zich niet alleen voor in de financiële verslaggeving, maar manifesteert zich ook op het gebied van de accountantscontrole en de reglementering van het accountantsberoep. Het zal niet gemakkelijk zijn om die vicieuze cirkel te doorbreken in een wereld waarin het vertrouwen in en tussen de instituties nog steeds tanende is. ■

Prof.dr. R.G.A. Vergoossen RA is partner-aandeelhouder BDO Accountants & Adviseurs en hoogleraar Nyenrode Business Universiteit en Maastricht University.

Noten

■ In het Verenigd Koninkrijk stelde de Financial Reporting Council (FRC) onderhavige proble-

matiek al eerder aan de orde in een discussierapport dat in 2011 onder de titel 'Cutting

clutter. Combating clutter in annual reports' verscheen.